

Ökosüsteemide taastamine maailmas

Üle maailma on tehtud või käsil hulk looduse taastamise projekte. Seda on ajendanud ökosüsteemide kiire laialdane häving ning suur mure elukeskkonna ja liigirikkuse pärast. Olukorra kriitilisuse tõttu on ka ÜRO võtnud sel kümnendil (2021-2030) tähelepanu keskmesse ökosüsteemide taastamise. Välja on valitud kümme teedrajavat algatust. Nende raames taastatakse 2030. aastaks hinnanguliselt umbes 68 miljonit hektarit ökosüsteeme.

COSTA RICA, EL SALVADOR, GUATEMALA, HONDURAS, NICARAGUA, PANAMA: KESK-AMEERIKA KUIV KORIDOR

Põud Hondurases

Kesk-Ameerika loodus ja elanikkond on pidanud aina sagedamini toime tulema äärmuslike pikkade kuumalainetega, millele järgnevad tugevad vihmavalingud. Näiteks 2019. aastal, kui äärmuslikud olud olid kestnud viis aastat, vajas piirkonnas toiduabi üle 1,5 miljoni inimese. Olukord on sundinud tegema küllaltki suuri muudatusi maakasutuses: üleminek traditsioonilistele ja säästvatele põllupidamisviisidele, elurikkust toetavate alade rajamine (metsaribad) jmt.

BRASIILIA, PARAGUAY, ARGENTINA: ATLANTILISED VIHMAAMETSAD

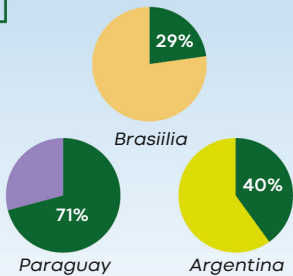

Lakkahv Leontopithecus rosalia

Atlantilised vihmametsad on maailmas enim ohustatud: nende pindala on vähenenud sajandeid kestnud metsaraie, põllumajanduse kasvu ja linnade laienemise tõttu. Alles on vaid 10% ajaloolisest ulatusest. Projektide siht on taastada mets väga ulatuslikul alal, rajades ka metsakoridore, mis muu hulgas aitavad säilida paljudel ohustatud liikidel, nagu lakkahv Leontopithecus rosalia ja jaguar.

Atlantilised vihmametsad:
- Seni taastatud: 700 000 ha
- 2030. aasta siht: 1 mln ha
- 2050. aasta siht: 15 mln ha (kaardil ajalooline ulatus)

Atlantilistest metsadest on alles jäänud:

Atlantiline vihmamets Brasiilias

Foto: Roland H / Wikimedia Commons

Lääne-Aafrika kaelkirjak

BURKINA FASO, NIGER: SAHARA-ALUNE ROHEVÖÖ

Aafrika Liit hakkas 2007. aastal taastama Sahara-täguse Aafrika nn suurt rohevööd. See hõlmab umbes 8000 km pikkuse riba; siht on hoida ära viljatu kõrbeala laienemine: taastatakse savanne, rohumaid, väärtust kaotanud põllumaid, istutatakse puid. Seeläbi paranenud loodusolud aitavad muu hulgas kohaneda kliimamuutustega ja paremini toime tulla vaesusega. ÜRO on sel kümnendil keskendunud Burkina Faso ja Nigeri aladele. Rohevöö toetab ka liigirikkust ja sealsete liikide arvukust.

Kaelkirjakud Nigeris

Burkina Faso:
- taastatud 835 000 ha maid
- 2030. aasta siht 2,6 mln ha

Foto: Aulia Erlangga / CIFOR-ICRAF / Flickr

Mangroovid

INDONEESIA: NUTIKALT TAASTATUD MANGROOVMETSAD

Jaava saare Demaki linna piirkond asub madalal rannikualal. Seda on räsitud erosioon ja üleujutused, meri on hõivanud osa maast: kadunud on sadu hektareid. Rannikut kaitsenud mangroovmetsi on hävitanud ka vesiviljelus. Taastustööd keskenduvad mangroovmetsadele, mida taastatakse uudselt moel: mangroovi kasvu ja levikut soodustatakse selle taime juuresüsteeme meenutavate puitaedade abil. Aiad aitavad vaigistada ka merelaineid ja püüda setteid. See võte on märksa tõhusam kui lihtsalt mangroovitaimi istutada.

Niger:
- taastatud 1,2 mln ha maid
- 2030. aasta siht 2,5 mln ha

Abu Dhabi:
- seni taastatud: 7500 ha rannikualasid
- 2030. aasta siht: lisandub 4500 ha
- dugongi populatsioon vetes: u 5000 isendit

Kasahstan:
- saiga leviku ajalooline ulatus: 75 mln ha
- selles riigis elab 95% kogu maailma saigapopulatsioonist

5000

Abu Dhabi:
- seni taastatud: 7500 ha rannikualasid
- 2030. aasta siht: lisandub 4500 ha
- dugongi populatsioon vetes: u 5000 isendit

Demak:
- rajatud mangroovidele puitaedu 3,4 km
- taastatud mangroovialasid 119 ha
- säästva vesiviljelusega alasid 300 ha

Dugong

Foto: Julien Willen / Wikimedia Commons

ARABIA ÜHENDEMIRAADID: ABU DHABI MERE TAASTAMINE

Abu Dhabi rannikuala tuleb taastada, et hoida alles suuruselt teist dugongipopulatsiooni maailmas. Delfiini meenutav dugong (*Dugong dugon*) elab lopsaka taimestikuga rannikuvetes Pärsia lahes. Ta on ohustatud liik, keda on kütitud liha, rasva ja naha pärast. Rannikuvööndis taastatakse mangroovi-alasid, korallrahusid, aga ka dugongi ühe meeliseluuga ja -toidu meriheina väljasid.

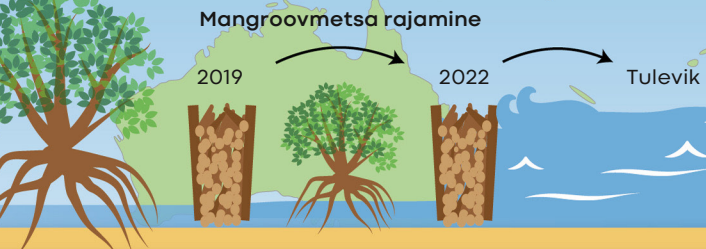
KASAHSTAN: ALTYN DALA STEPP JA POOLKÖRBED

Paljud rohumaad üle maailma kannatavad ülekarjatamise all või kaovad seetõttu, et maad muudetakse haritavateks põldudeks. Kasahstanis asuvas Altyn Dala piirkonnas on steppide ja poolkõrbete taastamise ja hoiu nimel tegutsenud alates 2005. aastast. Suurt tähelepanu on pööratud väga ohustatud antilooobiili saiga (*Saiga tatarica*) käekäigule: tema populatsioon ja levila on kütümise ja elupaikade kao tõttu kriitiliselt kahanenud. Kaitse- ja taastetööd on aidanud kaasa ka märgalade hoiule.

Saiga

Foto: Andrey Giljov / Wikipedia Commons

ÜRO SELLE KÜMNENDI TEISED JUHTALGATUSED:

- Kongo demokraatlik vabariik, Kõrgõstan, Rwanda, Serbia, Uganda: mägilade looduse taastamine
- Vanuatu, Komoorid, Saint Lucia: väikesaari riikide looduse taastamine
- Hiina: ulatuslik ökosüsteemide taastamine, alates mägede loodusest kuni jõesuudmete omani
- India: Gangese jõe ja jõeäärsete alade taastamine

Vaata ka:
<https://unep.org/interactive/flagship-initiatives-boosting-nature-livelihoods/>

Foto: CIAT / Neil Palmer / Flickr

Foto: su neko / Flickr

Foto: Deyvid Setti e Eloy Olindo Setti / Wikimedia Commons